

ARTIS NOTA-

RIATVS, SIVE TABEL-
LIONVM,
TOMVS PRIMVS.

16258
BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS SALAMANCAE

In quo quicquid ad scientiam & cognitionem
eorum Iurium pertinet, quae circa officium
atq; exercitium Tabellionatus consistunt,
quam exactissime prescribitur.

HVIC ADDITI SVNT,
Quæstionum, sive Clauſularum, quibus Tabellio-
nes quotidie in Instrumentis utuntur, Libelli.

CVM INDICE.

num. A 5.

caso . . .

num . . . 72

L V G D V N I ,
APVD IOANNEM ET FRANCISCVM
FRELLONIOS, FRATRES.

1546

Coll. Soc. i.

А Т О И З Г Т Я

МЕДИАНАРУССКИЕ СОВЕТЫ

ПУНОЛ

АЛГ С РУБИЯ СУМОТ

Т О М I P R I M I

CONTENTA.

Explicatio totius Theoricæ artificij Tabellionatus, circa cognitionem Iurium, quæ ad Contractus, Ultimis uoluntates, & Iudicia attinent.

Nouella Constitutio D. Imperatoris Iustiniani, de Tabellionibus.

Divi Imperatoris Maximiliani Constitutio, super exercitio officij Notariatus.

Variarum Questionum quæ circa Notariatus exercitium incidere solent & possunt, Liber, Bartholi cuiusdam nomine iam olim euulgatus, nunc vero ingenti acceptione ex Baldo, Lanfranco, Iasone, Felino & alijs locupletatus.

Tractatus Clauſularum quæ ex more in Instrumentis, Contractibus, Testamentis, alijsq; Ultimis uoluntatibus, Iudicibus item actibus inseruntur, per Celsum Hugonem Dissutum Burgundum, V. I. Doctorem, ex varijs Doctorum scriptis collectus.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ

ИМПЕРИАЛЬСКАЯ ПЕЧАТЬ АДМИНИСТРАЦИИ

БИБЛИОНИКОВА КОМПАНИИ

0 + 21

CANDIDO LECTORIUS.

V O rectius omnem uoluminis huius rationem, Leclor accipias, pauca de me insitutiq; mei consilio mihi præfunda esse duco. Et quidem in primis hoc uere profiteri possum, nulla me neq; gloriæ cupiditate, neq; scribendi (ut scire sit) libidine, sed boni tantum publici studio ad hunc qualemq; Artificij Tabellionatus componendi laborem accessisse. Non ignorabam enim humilitorem hanc esse materiam, quim ut aliquam dignam ex ca laudem sibi quis polliceri posset: cum non obscura sit ea sufficio, quid causæ fuerit, quod præter ueteres illos Odofredum. Aegidium Fiscarum, & Rolandinum Bononienses, & Stephanum Marcilletum ex recentioribus, nullius nomen in hoc scripti genere extare uideremus. Ego uero, quod animaduerterem Tabellionum artificium summe necessarium ac utile semper fuisse, his autem nostris temporibus magis etiam atq; magis increbescere, quanto illud ab alijs scriptoribus desertius esse cōperi, tanto maiori studio ad id excolendum subueniri debere iudicaui. Cæterum huiusmodi opera Notariorum professionem planè opus habere, notius esse arbitror, quam quod ullis uerbis indigeat: quandoquidem negari nō potest, tam Rolandinū quam Marcilletum, (quorum de hac re scripta sola nunc extant) nonnunquam parum utilia prosecutos esse, nonnunquam uero necessaria etiam prætermissee. quanquam uterq;, ne quem sua laude fecudemus, bene de Tabellionatus arte promeritus fit. Nos igitur hanc eandem, ad pleniorē aliquam perfectionem perducere cupientes, ab ipso inde initio repetitam eam, & per singulas suas partes iuri ratione explicatam, formulæ tandem ipsis demonstrauimus.

SOTHEORICAE

ARTIS NOTARIATVS,

TOMVS PRIMVS.

*Notariatus definitio, quid sit Notarius, &
quo creari, & qualis creari possit.*

CAPVT PRIMVM.

VONIAM prima cuiusq; tractationis pars est, earum rerum, quæ explicandæ sunt: utitur, Definitio: recte atq; ordine faciemus, si ab ipsis Notariatus & Notarij definitionibus præsentem de arte Notariatus tractatū exordiamur. Et sicut Notariatus officium publicum quo varia hominum negotia diuersiq; actus in solennem, Publicam & Authenticam scripti formam rediguntur: atq; ita digna plenaq; fide ad perpetuam posteroru memoriam referuntur. Notarius vero dicitur is, qui eiusmodi officium exercet: & ab ijs qui contrahunt, reruniq; suarum satagunt, eo nomine requiritur, ut super eorum negotia ipsis ad perpetuā fidem, publicam authenticamq; scripturam conficiat, habēs eius officij sui authoritatem à Papa, Imperatore, Rege, vel ijs, quibus illi suam ad eam rem potestate sunt impartiti, puta Comitibus vel Vicecomitibus Palatijs Lateranensis. Cæterū hīc admonendī sint imperitiores, Notarij vocabulum non satis intellectum hactenus, & huic officio abusuē improprieq; attributum fuisse. Notarij namq; olim dicebantur illi qui notis vtplurimum inter scribeendum scitè celeriterq; vtebantur, erantq; pleriq; librarij. Notæ vero certe sunt quedam literæ, quibus singulis singula verba significantur. Exempli gratia, c. r. c. p. Iste notæ significant: Cuius rei causa promittit. Et, i. t. c. Intra tempus constitutum. Et, Q. s. s. s. Quæ suprascripta sunt. Et, Q. N. Q. A. N. Q. N. Quando neq; ais, neque negas. Q. V. L. E. V. S. C. P. D. L. Significantur hæc verba, Quæne eius causa parata, do, lego. Et similes infinitæ, quas discere est apud Valerianum Probum, & Petrum Diaconum, quorum de Notis libelli ex conipluribus olim ea de re scriptis soli hodie extant. Librarij itaque & ankanuenses veterum Romanorum nobilium vtiq; prædiuitumq; hominum, quod vtplurimum eiusmodi no-

A

DD. IVSTINIANI

ET MAXIMILIANI IMPERATORUM de officio Tabellionum Nouelle consti
tutiones, cum variarum Questionum, solita
rumq; clausularum tractatibus, ad ubiorem
Notariorum instructionem huic operi insertae.

DIVI IMPERATORIS IVSTINIANI nouella, de Tabellionibus.

DE TABELLIONIBVS, ET UT prothocolla relinquant in chartis Constit. XLIV.

Imp. IVSTINIANVS A. Joanni præfetto, iterum
ex consule & patricio.

RAESENTI legi lis quædam, quam paulò
antè audiimus, occasionem præbuit. Profere
batur enim à persona muliebri instrumentum,
quod tametsi literas eius non habebat (erat
enim literarum imperita) absolutum tamen à
tabellione & tabulario, cōtinebat subscriptio
nem eius, & testium p̄ se cerebat præsentiam. Cumq; de eo ipso
fortè non nihil oriretur controvrsiae, muliere dicente, non de
mandata esse à se ea, quæ charta diceret: quærebat is, qui causæ ac
commadarat auctentiam, rei veritatem à tabellione perdiicere.
At iste quidem se completionis instrumenti dicebat agno
scere, nescire autem, quæ vndiq; consecuta essent, neq; enim o
mninò id se principio composuisse, sed cōfectionem eius deman
dasse cuidam e suis, neq; postmodum cum completeretur, se inter
fuisse, sed rursum alteri id munus delegasse. Inde cum is, qui com
pletioni adhibitus erat, venisset, dixit & ipse nihil se scire: nam
neq; is instrumentum conscriperat, atq; vnum hoc docuit, se p̄
sente absolutum fuisse: neq; sane, cui id munus initio fuerat dele
gatum, inuētus fuit. Vnde nisi per testes index causæ valuerit in
sistere: planè periculum fuisset, ne omnino totius negotij notitia
intercidisset. Atq; illud quidem quo conuenit modo, tam exami
nationem, quam iudicationem ineruit. Verum nos toti vniuersi

VARIARVM QVAE- STIONVM, QVAE CIRCA NOTA- riatus exercitium incidere solent & possunt, *Liber Bartoli cuiusdam nomine iam olim euul- gatus, nunc verò ingenti accessione ex Baldo, Lanfrāco, Iasone, Felino & alijs locupletatus.*

R A C T A T V R I de Tabellionibus, quorū officiū frequētatur, tam in judicialibus quām extrajudicialibus. Imō super hoc aliquid & profectō vtile dicere instituimus. Et primō quāro, quis possit creare Tabelliones? & vide-
tur quōd nemo possit nisi princeps, quia per
Tabellionem alteri acquiritur. I. post aliter. ff. de adop. ergo opor-
tet quōd à principe fiat, sicut dicitur de illo qui habilitatur ad po-
stulandum: nam secundum ius commune alteri per alterum non
acquiritur. I. stipulatio ista. §. alteri. de verbis. oblig. Ergo patet,
quōd ut per Tabellionem alteri acquiratur, est cōtra ius commu-
ne, sed inferior à principe non potest tollere ius commune. I. ille.
à quo. ff. ad Trebel. §. tempestuum. & I. nam magistratus. ff. de
arbit. & videtur casus in I. actuarios. C. de actua. & munic. lib. xij.
Ethoc tenuit Inn. in cap. pen. in princ. de fid. instrum. & ibi dici-
tur, quōd nemo subditus Papæ vel Imperatoris potest creare Ta-
bellionē, sed ipsi soli hoc possunt, mouebatur tali ratione. Nam
constat quōd officium Tabellionis est contra ius commune, na-
turale & diuinum, quōd chartæ siue corio mortui animalis cre-
datur, fine aliquo adminiculo, ut not. de fid. instr. cap. fin. sed con-
tra ius naturale nouum vel vetus Testamētum venire propria au-
thoritate non licet, nisi soli principi. I. princeps. ff. de legit. c. pro-
posuit. de concess. præben. Sed hoc fallit secundum eum, si prin-
ceps, consuetudo vel lex hanc potestatem alicui concederet, quia
tunc possunt, quicunq; habent talē potestatē, creare Tabel-
lionem. arg. I. C. de eman. liber. I. fin. & cap. accedentibus de excess. prælat. Item fallit in regibus habentibus metum & supremum
imperium, secundum eundem Inn. Sed Iac. de bel. in Authen. de
Tabel. tenet contrarium, videlicet, quōd quilibet superior possit
creare Tabellionem suum subditū. allegat hoc in arg. eiusd. tit.
§. in tantum, hanc opinionem tenet Guil. de Sufa. & Bart. in I. nec

T R A C T A T V S
C L A V S V L A R V M , Q V A E E X
more, Instrumētis, Contractibus, Testa-
mētis, alijsq; ultimis voluntati-
bus, Iudicialibus itē Acti-
bus inserūtur, per Cel
sum Hugonē
Dissutum Burgundum V. I. Do-
Eorem, ex varijs Do-
citorum scriptis
collectus.

C O M M U N I A C L A V S V L A R V M .

CLAVSULA in literis quandoq; ponitur ad cautelam, quan-
doque ad necessitatē Iuris. in Spec.de iud. deleg. §. sequitur
videre. vers. sed nūquid potest.

Clausula in rescripto transposita non vitiat: sed intelligi de-
bet vbi esse debet. in Spec.de lit. contest. §. j. vers. sed pone peto.
& de instrum. ædi. §. nunc autem. versic. item excipe quod talis
clausula.

Clausulæ omnes in testamentis confirmantur per aditionem,
& ante nibil operantur. Bald. in l. j. pen. colum. in verb. item dico
vnum. C. si quis omis. causa testam.

Clausula in l. interpretata præsumitur repetita, in l. inter-
pretante. l. nihil. & ibi Bartolus ff. de coniung. cum emancip.
liber.

Clausula in uno statuto, vel eius parte, an intelligatur repeti-
ta in alijs statutis similibus, vel in omnibus partibus eiusdem sta-
tuti. Flor. in l. quemadmodum. §. hæc verba. ff. ad l. Aquil.

Adde Bart. in l. licet imperator. in pen. q. ff. de leg. j. & in l. j. §.
j. in fi. ff. de his qui deie. vel effu.

Clausula non petens contractui, reddit contractum nullum.
Vide Baldum in l. comparationes. col. ij. vers. ultimo nota. & ibi
etiam Guil. de Cug. numero 7. vbi notaui in apostil. ad ipsam in
ver. que forma seruatur. C. de fid. instrum. & in l. j. C. vt in poss.
lega.

ARTIS NOTA-
RIATVS, SIVE TABEL-
LIONVM,
TOMVS SECUNDVS.

In quo tota Instrumentorum uis, natura, praxis, atq; forma circa qualescunq; tam Ciui-
les quam Ecclesiasticos actus, summa indu-
stria explicatur. Formulæ quoq; ipsæ non
sine delectu collectæ: uerum ex Rolandino,
Speculatore, Marciletto, Romano, Floren-
tinoq; perfectionibus formularijs, fideliter
desumptæ sunt.

L V G D V N I ,
S V B S C V T O C O L O -
N I E N S I .

1546

АТОИ ГІТЯ
ЛІЗАЛ ТІНІС-САНУКА
МУКОІ
СУДИУДА ЗУМОТ

TOMI SECUNDI

CONTENTA.

Explicatio Instrumenti, Substantialium & requisitorum eiusdem.

De Resectione & Exemplatione Instrumentorum.

Formulæ omnis generis Instrumentorum, super Contratibus, Ultimis uoluntatibus, & Iudicialibus actibus.

Miscellanea, seu Sylva diuersorum omnis generis Instrumentorum.

Instrumentorum que Cæterata uulgò uocant, & ut in ipsis Notariorum Protocollis concipiuntur, Libellus.

Instrumentorum super Ecclesiasticis negotijs & actibus conficiendorum, Liber unus.

СУДИУДА
ОДНОГО СУДУ
І. 2. КІНІ
— 8 —

ARTIS NOTARIA-
TUS, QVI PRAXIM SOLAM
CONTINET,

TOMVS II.

PRAEFATIO.

V E M A D M O D V M ordine prius est discere quām agere, ita vicissim ipsae Actionis partes longē præstantiores clarioresq; nō im- meritō habentur: cūm finis, in quaq; disciplina solus sit, qui requiratur expetaturq;. Nam veluti cūm in scholis pueri versarentur, frustrā nominum verborumq; inflexiones constructionesq;, & rerum Grammaticarū leges atq; regulas didicissemus, nisi easdem postea ad usum tam loquendi quām scribendi retulissemus: & vt aliquis Medicinæ studiosus singularum herbarum radicumq; tum etiam totius illius artis cognitionem inaniter sibi comparauerit, nisi & usum fructumq; eius in morbis depellendis sanitateq; restituenda probare nobis & exhibere possit, ita profecto & reliquarum artium omnium sterilis fuerit otiosaq; doctrina, si non ad eam usus quoq; & praxis ipsa adiungatur. Itaq; fit vt semper nobis illustriora ea quæ aliqua ex arte profecta sunt, arte ipsa videantur. Ceterū in illud minimè obscurum est, difficiliores quoq; plerunq; esse partes agendi & practicandi, quām sunt partes cognoscendi. Neq; enim qui carminum genera legesq; tenet idem propterea & versus feliciter conscribet: neq; qui Rhetorica præcepta vel exactissimè perdidicit, idem & Orator est. Multæ igitur artes ita habent, vt ad ipsam cognitionem, magnum præterea usum & exercitationem requirant. Inter illas & Notariatus est, qui non solum in ea cognitione consistit, qui contractus fieri & iure subsistere possint, verū metiani qua rectissimè forma concipiendi, & in scripturā firmissimè redigendi sint. Et sane ipsa verborum forma, atq; stylus (vt hodie vocant) nō postrema pars est eius præticæ quæ Iuris ciuilis scientiæ cohæret. Itaq; & olim Ciceronis tempore (vt ipse scribit primo lib. delegibus) à multis diligenter conscriptæ erant Stipulationum & Iudiciorum formulæ. Neq; verò vulgo aut temerè illæ à quouis primum cōcipiebantur, sed à doctis tantum hominibus & Iureperitis, vt de Aquilio & alijs

L12957024

EXCVDEBANT IOANNES ET

L V G D V N I,
EXCVDEBANT IOANNES ET
FRANCISCVS FRELLO-
NII, FRATRES.
A N N O M. D. X L V I.